

نقش مؤلفه‌های سلامت خانواده اصلی و ابعاد تمایز یافتگی خود در پیش‌بینی رغبت به ازدواج در دانشجویان

قادر نعیمی^۱، فهیمه پیرساقی^۲، محراب بشیرپور^۳، زهرا اکبری^۴

تاریخ دریافت: ۱۳۹۳/۳/۱۹

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۴/۱/۱۵

چکیده

این پژوهش با هدف پیش‌بینی رغبت به ازدواج بر اساس مؤلفه‌های خانواده اصلی و تمایز یافتگی خود انجام شد. پژوهش حاضر از نوع همبستگی بود. جامعه آماری شامل کلیه دانشجویان دانشگاه فنی و حرفه‌ای شهید بهشتی کرج در سال تحصیلی ۹۴-۱۳۹۳ بود. نمونه مورد بررسی ۲۶۶ نفر از دانشجویان پسر بودند که با روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای شدند. ابزار پژوهش پرسشنامه رغبت‌سنج ازدواج حیدری، مظاهری و پوراعتماد (۱۳۸۲)، مقیاس سلامت خانواده اصلی (BFI)، اسکورون (۲۰۰۰) و پرسشنامه تمایز یافتگی خود (DSI) هاوستات و همکاران (۱۹۹۲) بود. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون چندمتغیری به شیوه گام به گام استفاده شد. نتایج نشان داد که استقلال در یک گام توانست به ترتیب ۰/۱۳۰، ۰/۰۲۷، ۰/۰۱۷ و ۰/۱۲۲ درصد از واریانس‌های بازخورد نسبت به ازدواج، آمادگی نسبت به ازدواج، موانع ازدواج و نمره کل رغبت به ازدواج را تبیین کند. همچنین هم‌آمیختگی با دیگران در یک گام ۰/۰۲۲ درصد واریانس بازخورد نسبت به ازدواج، جایگاه من در یک گام ۰/۰۴۶ درصد واریانس مربوط نگرش نسبت به ازدواج، گریز عاطفی و هم‌آمیختگی با دیگران در دو گام ۰/۰۳۳ درصد واریانس آمادگی به ازدواج، گریز عاطفی در یک گام ۰/۱۴۰ درصد واریانس موانع ازدواج و جایگاه من نیز در یک گام توانستند ۰/۰۲۳ درصد واریانس نمره کل رغبت به ازدواج را تبیین کنند. با توجه به یافته‌های پژوهش، مؤلفه‌های سلامت خانواده اصلی و تمایز یافتگی خود با ابعاد رغبت به ازدواج در دانشجویان رابطه داشته و بطور معناداری آن را پیش‌بینی می‌کنند. لذا توجه به نتایج حاصل و کاربردی آن‌ها در برنامه‌های آموزش پیش از ازدواج و مداخله‌های رشدی و درمانی می‌تواند حائز اهمیت باشد.

واژگان کلیدی: رغبت به ازدواج، تمایز یافتگی خود، سلامت خانواده، دانشجویان

۱. کارشناس ارشد مشاوره، دانشگاه خوارزمی، Ghader.naimi64@gmail.com

۲. دانشجوی دکتری مشاوره، دانشگاه خوارزمی

۳. دانشجوی دکتری مشاوره، دانشگاه آزاد واحد رودهن

۴. کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد

مقدمه

ازدواج مهم‌ترین قرارداد زندگی هر فرد و عامل تشکیل خانواده محسوب می‌شود و از بنیادهای تقریباً جهان‌شمول بشری است که هیچ بنیادی این چنین صمیمانه افراد بشر را تحت تأثیر قرار نداده است (احمدی، ۱۳۹۱). ازدواج، موضوعی نیست که فقط مربوط به دو فرد باشد، بلکه به عنوان یک رویداد، به خانواده و جامعه هم مربوط می‌شود. عناصر تشکیل‌دهنده یک ازدواج موفق، عشق، ارتباط خوب، تعهد، تفاهم، نگرانی، مراقبت از یکدیگر و باهم بودن است. ارتباط مؤثر، شرط لازم برای سلامت روانی و عاطفی، شادی و ثبات زناشویی است (ایسر، ییودا و اولادون، ۲۰۱۴) موضوعی که نیازمند رشد فردی است (نازار، فونسکا، گومیرو، کاناوارو و داتیلو، ۲۰۱۱). ازدواج دارای اهداف متعددی است که از جمله مهم‌ترین هدف‌های ازدواج می‌توان به آرامش و آسایش، تأمین نیازهای جنسی، بقای نسل، تکمیل و تکامل فردی و اجتماعی، سلامت و امنیت فردی و اجتماعی و سرانجام تأمین نیازهای روانی-اجتماعی در فرد را نام برد (زیدی و شورایدی، ۲۰۰۲). ازدواج به عنوان یکی از وقایع مهم حیاتی که از نظر اجتماعی به عنوان پیوندی با ثبات و هدفمند بین زن و مرد در بستر خانواده شناخته می‌شود در سال‌های اخیر دچار تغییر و تحولات عمیقی در تمامی ابعاد شده است (بانکی‌پور فرد، ۱۳۹۰). آمار موجود نشان می‌دهد که میانگین سن ازدواج در کل کشور برای مردان ۲۷/۳۰ سال و برای زنان ۲۳ سال بوده، در استان همدان نیز برای مردان ۲۷/۲ سال و برای زنان ۲۲/۱ سال می‌باشد (خبرنامه آماری کشور، ۱۳۹۱). طی سال‌های ۸۶ تا ۹۰ تغییر نرخ رغبت به ازدواج هر سال نسبت به سال قبل کاهش داشته، طوریکه در سال ۸۶ (۸/۱) در سال ۷۸ (۴/۸) در سال ۸۸ (۱) در سال ۸۹ (۰/۲) و در سال ۹۰ (۱/۹-) بوده است. به عبارت دیگر از سال ۸۶ تا ۸۹ بر میزان ازدواج‌ها هر چند با شیب اندک، اضافه شده ولی در سال ۹۰ کاهش یافته است (سالنامه آماری، ۱۳۹۰). طیبی‌نیا (۱۳۹۳) در پژوهشی با عنوان میزان تمایل جوانان به ازدواج و شناسایی موانع و مشکلات آن که به صورت پیمایشی بر روی ۴۰۰ نفر از دانشجویان جوان

۱. Esere, M. O., Yeyeodu, A., Oladun, C.

۲. Nazare, B., Fonseca, A., Gameiro, S., & Canavarro, M. C.

۳. Zaidi, A. U., & Shuraydi, M. S.

انجام شد، نشان داد که مهمترین موانع رغبت جوانان به ازدواج برحسب اولویت شامل موانع فرهنگی، موانع اجتماعی، موانع اقتصادی، موانع حاکمیتی و موانع فردی می‌باشد. ازدواج در مقایسه با سایر ارتباطات انسانی دامنه‌ای وسیع و گسترده‌تر دارد و دارای ابعاد زیستی، اقتصادی، عاطفی، روانی و اجتماعی است (نوابی‌نژاد، ۱۳۸۳). در این خصوص سلامت خانواده اصلی^۱ به‌عنوان عامل مؤثر بر شخصیت فرد و نحوه برقراری ارتباطات انسانی و نیز سطح تمایز یافتگی^۲ افراد به عنوان عوامل عاطفی و روانی می‌تواند در رابطه با رغبت افراد به ازدواج مورد بررسی قرار گیرند.

تحقیقات نشان داده‌اند که ساختار و محیط خانواده اصلی در تمایل و نگرش نسبت به ازدواج و نیز زندگی خانوادگی فرزندان نقش دارد (کاری، ۲۰۰۵). نظریه چن نسلی بوئن، عنوان می‌کند که افراد، زیربنای رابطه بین فردی را در خانواده اصلی‌شان یاد می‌گیرند و مشکلات خانوادگی و زناشویی زوج‌ها ادامه مشکلات رابطه‌ای موجود در خانواده اصلی آنهاست. مشکلات ناشی شده از خانواده اصلی مانند تعارضات بی فردی، به معنای متفاوت و شدت بیشتر در روابط برو خانوادگی تسلی می‌یابند و باورها، نگرش‌ها، رفتارها، عزت نفس و الگوهای تعاملی آنها را تحت تأثیر قرار می‌دهند (محسن‌زاده، نظری و عارفی، ۱۳۹۰). نظریه یادگیری اجتماعی بندورا، بیان می‌کند که یکی از شیوه‌های اولیه یادگیری، مشاهده رفتار دیگران است. ما عمدتاً الگوهای ارتباط منفی را از خانواده اصلی یاد گرفته‌ایم. همچنین ما قادریم مهارت‌های ارتباطی بهتر را با مشاهده الگو بیاموزیم (لانگ و یانگ^۳، ۲۰۱۳). استقلال و صمیمیت به عنوان دو مفهوم کلیدی در حیات خانواده سالم مطرح هستند (کرمی، ۱۳۹۰). در واقع در الگوی خانواده سالم، به اعضای خانواده استقلال داده می‌شود و این استقلال با تأکید بر صراحت بیان، مسئولیت، احترام به سایرین، باز بودن با دیگران و قبول جدایی و فقدان به وجود می‌آید. خانواده سالم خانواده‌ای محسوب می‌شود که در فضای خانواده روابط و صمیمیت ایجاد می‌کند و این کار را با تشویق بیان احساس‌ها، ایجاد یک فضای گرم در خانه، حل تعارض‌ها بدون

۱. Family of origin

۲. Differentiation of self

۳. Long, L., Yang, M.

ایجاد استرس غیرلازم، ایجاد حساسیت نسبت به همدلی و ایجاد اعتماد به انسان‌ها بر اساس نیکی نهاد آدمی شکل می‌دهد (کرمی، ۱۳۹۰). بررسی‌ها نشان داده است که سلامت خانواده اصلی در کیفیت زندگی آینده فرزندان مؤثر است. ویسز^۱ (۲۰۱۴)، بیان می‌کند که خانواده اصلی در کیفیت و موفقیت زندگی زناشویی اثر پایداری دارد. پژوهش‌ها بیانگر رابطه سلامت خانواده اصلی با رغبت به ازدواج و سازگاری زناشویی (مورارا و ترلیک^۲، ۲۰۱۲) صمیمیت و استقلال ادراک‌شده در زنان (جوزوفیک و ووجشک^۳، ۲۰۱۰) روابط رضایت‌بخش زناشویی (سانگ‌لی و وها اوک^۴، ۲۰۰۲) و رضایت زناشویی زنان (فرحبخش، ۱۳۹۱) است. صمیمیت نیز با طرح‌واره‌های ناسازگار در خانواده اصلی (ذوالفقاری، فاتحی‌زاده و عابدی، ۲۰۰۸) رابطه دارد. از چشم‌انداز نظریه چندنسلی بوئن، ساختار خانواده اصلی به عنوان میراثی در طول زندگی بعدی افراد، یعنی روابط زناشویی تأثیرگذار است (پیرساقی، ۱۳۹۱). تحقیق مورارا و ترلیک (۲۰۱۲) نشان داد که مفاهیم درک‌شده افراد از خانواده اصلی، پیش‌بینی‌کننده الگوی دلبستگی عاشقانه است. ویسز (۲۰۱۴) در یک مطالعه کیفی از تجارب و ویژگی‌های فردی در ازدواج نشان داد که خانواده اصلی در کیفیت تصمیمات مربوط به ازدواج تأثیر پایداری دارد. خانواده به عنوان نخستین پایگاه شکل‌گیری شخصیت، اساسی‌ترین عامل بوجد آوردن تمایز یافتگی یا استقلال عاطفی افراد است (سلیمان نژاد، ۱۳۸۹).

تمایز یافتگی خود "توانایی یک شخص در حفظ فردیت و استقلال خود" در روابط صمیمانه با دیگران و همچنین بیانگر توانایی در ایجاد تعادل بین عقل و هیجان است (بوئن^۵، ۱۹۷۸ و کر و بوئن^۶، ۱۹۸۸). به عبارت دیگر تمایز یافتگی خود میزان توانایی فرد در تفکیک فرایندهای عقلی از فرایندهای احساسی را نشان می‌دهد. تمایز یافتگی را در دو سطح می‌توان بررسی کرد: یکی به عنوان فرآیندی که درون فرد رخ می‌دهد که شامل

۱. Weiss, J. M.

۲. Muraru, A. A., & Turliuc, M. M.

۳. Jozefik, B., & Wojciech, P. M.

۴. Seung, L. H., & Wha, O. S.

۵. Bowen, M.

۶. Kerr, M. E. & Bowen, M.

مؤلفه‌های جایگاه من^۱ و واکنش‌پذیری عاطفی^۲ است و دیگری به عنوان فرآیندی که در روابط بین افراد به وقوع می‌پیوندد که شامل مؤلفه‌های هم‌آمیختگی با دیگران^۳ و گریز عاطفی^۴ است. جایگاه من به معنای حس روشنی از "خود" و داشتن استقلال در افکار و باورهاست (میزر^۵، ۲۰۱۱) و واکنش‌پذیری عاطفی اشاره به غلبه احساسات فرد بر عقل و منطقش و پاسخگویی بر پایه هیجانات دارد (بوئن، ۱۹۷۸؛ کر و بوئن، ۱۹۸۸) هم‌آمیختگی با دیگران اشاره به از دست دادن استقلال "خود" و انحلال و هم‌آمیختگی در طی روابط صمیمانه با دیگران و به خصوص افراد مهم زندگی دارد (میزر، ۲۰۱۱). و گریز عاطفی نیز تمایل به خروج از رابطه و عقب‌نشینی عاطفی را در شرایط پر تنش نشان می‌دهد (دریک^۶، ۲۰۰۱).

تمایز یافتگی خود در تعامل با انواع مختلفی از سازه‌ها است. در زمینه پیامدهای تمایز یافتگی خود، فرض بوئن (۱۹۷۸ و کر و بوئن، ۱۹۸۸) بر این است که سطوح بالاتر تمایز یافتگی خود با پیامدهایی همچون سطوح بالاتر عملکرد کلی، روانی و فیزیولوژیکی در ارتباط است و افراد تمایز یافته، تعریف مشخصی از خود و عقایدشان دارند، آن‌ها می‌توانند جهت خویش را در زندگی انتخاب کنند و در موقعیت‌های شدیداً عاطفی که در بسیاری از افراد منجر به بروز رفتارهای غیرارادی و گرفتن تصمیمات نافرجام می‌شود، کنترل خود را از دست ندهند و با در نظر گرفتن عقل و منطق تصمیم‌گیری کنند. نتایج حاصل از مطالعات متعددی که برای کشف و حمایت کردن از ساختار "تمایز یافتگی خود" انجام شده، مؤید و منطبق با نظریه بوئن است. شواهد تجربی به طور گسترده از تأثیر سطح تمایز خود بر ابعاد سلامت روان و نشانگان اختلالات روانی سخن به میان آورده‌اند و تمایز یافتگی خود را عامل مهمی در ارتقای سلامت روان دانسته‌اند (هوپر و دیپوی^۷، ۲۰۱۰؛ چانگ و گیل^۱، ۲۰۰۶، ویلیامسون، سندیج و لی^۲، ۲۰۰۷؛ اسکورون،

۱. I-position

۲. Emotional reactivity

۳. Fusion with others

۴. Emotional cut off

۵. Maser, M. J.

۶. Drake, J. R.

۷. Hooper, L. M. & DePuy, V.

وستر و آزن^۳، ۲۰۰۴؛ جانسون و بابلتز^۴، ۲۰۰۰). همچنین به نظر می‌رسد که نوع و میزان تمایز یافتگی بر رغبت به ازدواج تأثیر دارد. کر و بوئن (۱۹۸۸) در مطالعات تجربی خود نشان دادند که استقلال در سازه‌هایی از قبیل خودتمایز یافتگی با دیدگاه خوشبینانه و رفاه روانی زوج در ارتباط هستند. پژوهش‌های متعددی نشان داده‌اند که سطح بالای تمایز یافتگی و ابعاد آن، پیش‌بینی‌کننده قوی کنترل موفق و سازگاری زناشویی (اسکورون و دندی^۵، ۲۰۰۴)، رضایت زناشویی (اسکورون و فریدلندر^۶، ۱۹۹۸)، سطح پایین تعارضات زناشویی (اسکورون، ۲۰۰۰، ساداتی، مهربانی‌زاده هنرمند و سودانی، ۱۳۹۳)، رغبت به ازدواج (جهان‌بخشی و کلانتر کوشه، ۱۳۹۱)، الگوهای کارآمد ارتباطی (لطیفیان و فخاری، ۱۳۹۳) و تعهد زناشویی (زارعی و حسینی، ۱۳۹۳) می‌باشد که همه موارد بصورت مستقیم و غیرمستقیم حاکی از رابطه تمایز یافتگی خود با تمایل به ازدواج است. همچنین با توجه به اینکه خانواده به عنوان نخستین پایگاه شکل‌گیری شخصیت، اساسی‌ترین عامل در فرآیند تمایز یافتگی خود است و نحوه تعاملات خانوادگی می‌تواند مشخص کند که چقدر «خود» در یک فرد رشد یابد (کر و بوئن، ۱۹۸۸). پژوهش‌های انجام شده (جانسون، تورنگرن و اسمیت^۷، ۲۰۰۱) نیز، حاکی از تأثیر خانواده اصلی بر سطح تمایز یافتگی خود در فرزندان بطور مستقیم و تأثیر آن بر ازدواج فرزندان بصورت غیرمستقیم است. از آنجا که تصمیم به ازدواج از مهم‌ترین تصمیم‌ها و ازدواج نیز از ضروریات زندگی انسان به شمار می‌رود و همچنین سیاست‌های کلان کشور به تشویق جوانان به ازدواج به هنگام و به تبع آن افزایش جمعیت، بررسی عوامل مؤثر بر رغبت به ازدواج ضروری به نظر می‌رسد. با توجه به مقدمات یادشده سلامت خانواده اصلی و تمایز یافتگی از متغیرهای عاطفی و روانی مهمی هستند که احتمال آن می‌رود که با رغبت به ازدواج جوانان رابطه داشته باشند. بر همین اساس این پژوهش به بررسی نقش مؤلفه‌های

۱. Chung, H. & Gale, H.

۲. Williamson, I. Sandage, S. J. & Lee, R. M.

۳. Skowron, E. A. Wester, S. R. & Azen, R.

۴. Johnson, P. & Buboltz Jr, W. C.

۵. Skowron E. A. & Dendy, A. K.

۶. Skowron, E., & Friedlander, M.

۷. Johnson, P. Thorngren, J. M. & Smith, A. J.

سلامت خانواده اصلی (صمیمیت و استقلال) و ابعاد تمایز یافتگی خود و واکنش پذیری عاطفی، جایگاه من، گریز عاطفی، هم آمیختگی عاطفی با دیگران در پیش بینی رغبت به ازدواج در دانشجویان پرداخته است.

روش

پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر روش جمع آوری داده‌ها از نوع همبستگی است. کلیه دانشجویان دانشگاه فنی و حرفه‌ای شهید بهشتی کرج در سال تحصیلی ۹۴-۱۳۹۳ جامعه آماری پژوهش حاضر را تشکیل می‌دهند. نمونه مورد بررسی ۲۶۶ نفر از دانشجویان پسر بودند و با روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای (دانشگاه، رشته‌ها، کلاس‌ها) انتخاب شدند. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از ضریب همبستگی پیرسون^۱، رگرسیون گام به گام^۲ استفاده شد. از ضریب همبستگی پیرسون به دلیل بررسی چگونگی روابط متغیرهای پژوهش و از رگرسیون گام به گام به دلیل تعیین مقدار تبیین متغیر ملاک (رغبت به ازدواج در دانشجویان) از روی متغیرهای پیش‌بین (سلامت خانواده اصلی و تمایز یافتگی خود) استفاده شد.

ابزار

پرسشنامه رغبت سنج ازدواج، نسخه دانشجویی (پرساد): این پرسشنامه توسط حیدری، مظاهری و پوراعتماد (۱۳۸۲) ساخته شده است و دارای ۲۴ سؤال شامل ۲۳ سؤال ۵ گزینه‌ای و یک سؤال اضافی برای سن طلایی ازدواج است. این پرسشنامه بر روی ۷۷۹ نفر اجرا گردیده و با استفاده از تحلیل عوامل و با روش چرخشی از نوع واریماکس، ۴ عامل برای آن مشخص شد که این عوامل همگی از مقدار ویژه بالاتر از ۱ برخوردار بودند. این ۴ عامل عبارتند از ۱- بازخورد نسبت به ازدواج، ۲- آمادگی و تمایل برای ازدواج، ۳- نگرش نسبت به پیامدهای ازدواج و ۴- موانع ازدواج. روایی محتوای آن توسط متخصصان تأیید شده و اعتبار آن از طریق بازآزمایی ($r=0/77$) و همسانی درونی

۱. Pearson correlation

۲. Stepwise regression

آلفای کرونباخ ۰/۹۲ محاسبه گردیده است. در پژوهش حاضر ضریب آلفای کرونباخ این پرسشنامه ۰/۷۸ محاسبه گردید.

مقیاس سلامت خانواده اصلی (BFI): مقیاس خانواده اصلی توسط هاوستات و همکاران^۱ (۱۹۹۲) طراحی شده است. آزمون اصلی دارای ۴۰ ماده است که دارای ۱۰ خرده‌مقیاس است که به طور کلی از دو بعد بین‌الاشخاص خودپیروی (استقلال) و صمیمیت تشکیل شده است. نمره کلی با جمع زدن نمره ۴۰ ماده بدست می‌آید. ریون و همکاران (۱۹۹۴) از آزمون اصلی، دو فرم موازی ۱۵ ماده‌ای درست کردند. از ۴۰ ماده ۱۰ تای آن در تحلیل عاملی کنار گذاشته شد. سازندگان آلفای کرونباخ ۰/۹۵ را برای فرم ۱ و ۰/۹۴ را برای فرم ۲ به دست آورده‌اند. هر دو فرم از میزان بالایی از همسانی درونی برخوردار است. همبستگی بین دو فرم ۱ و ۲ آزمون بسیار بالا و معنادار است ($p < 0/100$ و $r = 0/94$) و در همان حال همبستگی بالای معناداری با مقیاس اصلی آزمون ($p < 0/001$ و $r = 0/98$) داشته‌اند. در ایران، جاسبی (۱۳۸۴) برای کل مقیاس ضریب آلفای ۰/۹۴ و برای ابعاد استقلال و صمیمیت به ترتیب ۰/۹۰ و ۰/۸۹ بدست آورده است. در این پژوهش از فرم کوتاه ۱۵ ماده‌ای آن که توسط عارفی (۱۳۹۱) تهیه شد، استفاده شده است. در پژوهش عارفی (۱۳۹۱) نیز همسانی درونی با استفاده از آلفای کرونباخ میزان ۰/۸۹ به دست آورده است (عارفی، ۱۳۹۱). در پژوهش حاضر نیز ضریب آلفای کرونباخ برای کل مقیاس ۰/۹۰ و برای خرده‌مقیاس‌های استقلال و صمیمیت نیز به ترتیب ۰/۸۹ و ۰/۸۵ محاسبه شد.

پرسشنامه تمایز یافتگی خود (DSI): این پرسشنامه که به منظور سنجش میزان تمایز یافتگی افراد به کار می‌رود توسط اسکورون (۲۰۰۰) ساخته شده است، دارای ۴۶ سؤال می‌باشد و از چهار خرده‌مقیاس شامل: «واکنش‌پذیری عاطفی»، «جایگاه من»، «گریز عاطفی» و «هم‌آمیختگی عاطفی با دیگران» تشکیل شده است. هر پرسش بر یک مقیاس ۶ درجه‌ای نمره‌گذاری می‌شود. روایی این پرسشنامه مورد تأیید متخصصان بوده و در پژوهش‌های اسکورون (۲۰۰۰)، اسکورون و اسمیت (۲۰۰۳) تأیید شده است. پژوهش پلک-پاپکو، ضریب آلفا را ۰/۸۴ و اعتبار خرده‌آزمون‌ها را به شرح زیر گزارش داد. واکنش عاطفی

۱. Allan J. Hovestadt, William T. Anderson, Fred P. Piercy, Smauel W. Cochran & Marshall Fine.

(۸۰)، موقعیت مواضع شخصی (۰/۸۰)، گسلش عاطفی (۰/۸۰) و آمیختگی با دیگران (۰/۷۴). (پپلگ پوپکو، ۲۰۰۴). در پژوهش اسکورن و اسمیت (۲۰۰۳) پایایی کل آزمون با روش آلفای کرونباخ ۰/۹۲ و پایایی خرده‌مقیاس‌های واکنش‌پذیری عاطفی، جایگاه من، گریز عاطفی و هم‌آمیختگی عاطفی با دیگران به ترتیب ۰/۸۹، ۰/۸۶، ۰/۸۱ و ۰/۸۴ محاسبه گردید. در ایران نیز اسکیان (۱۳۸۴) پایایی کل آزمون را با روش آلفای کرونباخ ۰/۸۸ برآورد کرده است. در پژوهش حاضر ضریب آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه ۰/۸۲ محاسبه گردید.

یافته‌ها

جدول ۱. اطلاعات توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیر	Min	Max	M	SD
سن	۱۸	۲۷	۲۲/۴۰	۱/۷۹
استقلال	۱۰	۳۴	۲۳/۰۷	۴/۸۵
صمیمیت	۱۲	۴۰	۲۷/۹۳	۵/۴۵
واکنش‌پذیری عاطفی	۱۹	۵۲	۳۴/۲۸	۶/۱۱
جایگاه من	۲۶	۵۵	۳۸/۰۴	۴/۸۶
گریز عاطفی	۲۵	۵۷	۴۳/۲۱	۶/۲۹
هم‌آمیختگی عاطفی با دیگران	۱۷	۵۲	۳۳/۰۹	۶/۴۱
بازخورد نسبت به ازدواج	۲۰	۳۶	۲۹/۷۵	۳/۵۶
نگرش به پیامد ازدواج	۱۲	۳۳	۲۰/۹۹	۴/۶۱
آمادگی به ازدواج	۸	۲۵	۱۸/۳۵	۲/۹۴
موانع ازدواج	۴	۱۵	۹/۴۸	۲/۱۱
نمره کل رغبت‌سنج ازدواج	۴۹	۱۰۵	۷۸/۵۸	۹/۴۶

جدول ۱ اطلاعات مربوط به یافته‌های توصیفی متغیرهای پژوهش که به ترتیب شامل کمینه، بیشینه، میانگین و انحراف استاندارد است را نشان می‌دهد.

جدول ۲. ضرایب همبستگی بین نمرات ابعاد رغبت به ازدواج و ابعاد سلامت خانواده اصلی

متغیر	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷
استقلال	۱						
صمیمیت	۰/۷۰۳**	۱					
بازخورد نسبت به ازدواج	۰/۱۳۰*	۰/۰۸۴	۱				
نگرش به پیامد ازدواج	-۰/۰۱۷	-۰/۰۷۰	۰/۳۵۴**	۱			
آمادگی به ازدواج	۰/۱۶۶**	۰/۱۱۹	۰/۴۰۲**	۰/۳۴۳**	۱		
موانع ازدواج	۰/۱۳۲*	۰/۱۲۹*	۰/۱۸۶**	۰/۲۷۸**	۰/۴۳۸**	۱	
نمره کل رغبت سنج ازدواج	۰/۱۲۲*	۰/۰۶۳	۰/۷۱۳**	۰/۷۸۷**	۰/۷۲۵**	۰/۵۶۳**	۱

* $P < 0.05$ ** $P < 0.01$

نتایج آزمون همبستگی بین رغبت به ازدواج و ابعاد سلامت خانواده اصلی در جدول ۲ نشان داده شده است. بر اساس داده‌های این جدول، بین استقلال و نگرش به پیامد ازدواج همبستگی منفی معنادار وجود دارد. استقلال با بازخورد نسبت به ازدواج آمادگی به ازدواج، موانع ازدواج و با نمره کل رغبت سنج ازدواج همبستگی مثبت و معنادار وجود دارد. همچنین صمیمیت با نگرش به پیامد ازدواج همبستگی منفی معنادار و با بازخورد نسبت به ازدواج، آمادگی به ازدواج، موانع ازدواج و با نمره کل رغبت سنج ازدواج نیز همبستگی مثبت و معنادار وجود دارد.

جدول ۳. ضرایب همبستگی بین نمرات رغبت به ازدواج و ابعاد تمایز یافتگی خود

متغیر	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹
واکنش‌پذیری عاطفی	۱								
جایگاه من	-۰/۲۹۵**	۱							
گریز عاطفی هم‌آمیختگی	-۰/۳۱۰**	-۰/۱۴۷*	۱						
عاطفی با دیگران	۰/۳۸۱**	-۰/۲۵۴**	۰/۴۰۹**	۱					
بازخورد نسبت به ازدواج	-۰/۰۹۵	۰/۰۷۹	۰/۰۲۵	-۰/۱۴۹*	۱				
نگرش به پیامد ازدواج	-۰/۰۰۶	۰/۲۱۶	۰/۰۰۷	-۰/۱۱۲	۰/۳۵۴**	۱			

										آمادگی به ازدواج
۱	۰/۳۴۳**	۰/۴۰۲**	-۰/۰۴۴	۰/۱۶۱**	۰/۰۴۲	۰/۰۰۶				
۱	۰/۴۳۸**	۰/۲۷۸**	۰/۱۸۶**	۰/۱۳۲*	۰/۱۴۰*	۰/۰۱۴				موانع ازدواج
										نمره کل
۱	۰/۵۶۳**	۰/۷۲۵	۰/۷۸۷	۰/۷۱۳	۰/۰۹۴	۰/۰۶۸	۰/۱۵۰*			رغبت سنج ازدواج

* $P < 0.05$ ** $P < 0.01$

نتایج آزمون همبستگی بین رغبت به ازدواج و ابعاد تمایز یافتگی خود در جدول ۲ نشان داده شده است. بر اساس داده‌های این جدول، از بین ابعاد تمایز یافتگی تنها جایگاه من با نمره کل رغبت به ازدواج همبستگی مثبت معنادار وجود دارد. همچنین هم‌گریز عاطفی با آمادگی به ازدواج و موانع ازدواج همبستگی مثبت و معنادار دارد. هم‌آمیختگی با دیگران نیز با بازخورد نسبت به ازدواج همبستگی منفی معنادار و با موانع ازدواج همبستگی مثبت معنادار دارد.

جدول ۴. خلاصه مدل رگرسیون گام به گام ابعاد سلامت خانواده اصلی بر ابعاد رغبت به ازدواج

متغیر ملاک	مدل	متغیر پیش‌بین	F	P	R	R ²	B	SE	β	t	P
بازخورد نسبت به ازدواج	۱	استقلال	۴/۵۷۴	۰/۰۳۳	۰/۰۱۷	۰/۱۳۰	۰/۰۹۶	۰/۰۴۵	۰/۱۳۰	۲/۱۳۹	۰/۰۳۳
آمادگی به ازدواج	۱	استقلال	۷/۴۵۷	۰/۰۰۷	۰/۱۶۶	۰/۰۲۷	۰/۱۰۰	۰/۸۶۷	۰/۱۶۶	۰/۷۳۱	۰/۰۰۰
موانع ازدواج	۱	استقلال	۴/۶۸۲	۰/۰۳۱	۰/۱۳۲	۰/۰۱۷	۰/۰۵۷	۰/۰۲۷	۰/۱۳۲	۲/۱۶۴	۰/۰۳۱
نمره کل رغبت به ازدواج	۱	استقلال	۳/۹۶۱	۰/۰۴۸	۰/۰۱۵	۰/۱۲۲	۰/۲۳۸	۰/۱۱۹	۰/۱۲۲	۱/۹۹۰	۰/۰۴۸

نتایج جدول ۴ نشان می‌دهد که مؤلفه استقلال از ابعاد سلامت خانواده می‌تواند ابعاد رغبت به ازدواج را پیش‌بینی کنند. براساس این نتایج F مشاهده شده معنادار است و استقلال در یک گام توانست ۰/۱۳۰ درصد از واریانس بازخورد نسبت به ازدواج، ۰/۰۲۷ درصد از واریانس آمادگی نسبت به ازدواج، ۰/۰۱۷ درصد از واریانس موانع ازدواج و ۰/۱۲۲ درصد از واریانس مربوط به نمره کل رغبت به ازدواج را تبیین نماید.

جدول ۵. خلاصه مدل رگرسیون گام به گام ابعاد سلامت خانواده اصلی بر ابعاد رغبت به ازدواج

ملاک	متغیر	مدل	پیش‌بین	F	P	R	R ²	B	SE	β	t	P
به ازدواج	بازخورد نسبت	۱	هم آمیختگی با دیگران	۵/۹۵۷	۰/۰۱۵	۰/۱۴۹	۰/۲۲	-۰/۰۸۲	۰/۲۴	-۰/۱۴۹	-۲/۴۴۱	۰/۰۰۰
به ازدواج	نگرش نسبت	۲	جایگاه من	۱۲/۸۶۹	۰/۰۰۰	۰/۲۱۶	۰/۴۶	۰/۲۰۵	۰/۵۷	۰/۲۱۶	۳/۵۸۷	۰/۰۰۰
آمادگی به ازدواج	عاطفی	۱	گریز	۷/۲۳۴	۰/۰۰۸	۰/۱۶۱	۰/۲۶	۰/۰۷۵	۰/۲۸	۰/۱۶۱	۲/۶۵۲	۰/۰۰۸
ازدواج	موانع	۲	هم آمیختگی با دیگران	۵/۵۵۴	۰/۰۰۴	۰/۲۰۱	۰/۳۳	۰/۱۰۱	۰/۳۱	۰/۲۱۵	۳/۲۵۲	۰/۰۰۱
ازدواج	نمره کل رغبت	۱	گریز عاطفی	۵/۲۹۸	۰/۰۲۲	۰/۱۴۰	۰/۲۰	۰/۰۴۷	۰/۲۰	۰/۱۴۰	۳/۳۰۲	۰/۰۲۲
به ازدواج	جایگاه من	۱	جایگاه من	۶/۰۹۸	۰/۰۱۴	۰/۱۵۰	۰/۲۳	۰/۴۹۳	۰/۱۱۹	۰/۱۵۰	۴/۴۶۹	۰/۰۱۴

نتایج جدول ۵ نشان می‌دهد که ابعاد متمایزگری خود می‌توانند ابعاد رغبت به ازدواج را پیش‌بینی کنند. بر اساس این نتایج F مشاهده شده معنادار است و هم آمیختگی با دیگران در یک گام توانست ۰/۰۲۲ درصد واریانس بازخورد نسبت به ازدواج را تبیین نماید. جایگاه من توانست در یک گام ۰/۰۴۶ درصد واریانس مربوط نگرش نسبت به ازدواج را تبیین کند. گریز عاطفی و هم آمیختگی با دیگران در دو گام توانستند ۰/۰۳۳ درصد واریانس آمادگی به ازدواج را تبیین کنند. همچنین گریز عاطفی در یک گام توانست ۰/۱۴۰ درصد واریانس موانع ازدواج را تبیین نماید و جایگاه من نیز در یک گام ۰/۰۲۳ درصد واریانس نمره کل رغبت به ازدواج را تبیین کند.

بحث و نتیجه‌گیری

اهمیت ازدواج بر هیچ کس پوشیده نیست، اما متأسفانه در سال‌های اخیر، تأخیر در ازدواج به عنوان یکی از معضلات اجتماعی مطرح شده است، و موانعی سن ازدواج جوانان را با افزایش چشمگیری مواجه ساخته است. شناخت موانع فردی و خانوادگی تأخیر در ازدواج می‌تواند زمینه را برای ازدواج به موقع و مناسب هموارتر کند. لذا هدف از پژوهش حاضر بررسی نقش مؤلفه‌های سلامت خانواده اصلی و ابعاد تمایز یافتگی خود در پیش‌بینی رغبت به ازدواج در دانشجویان انجام گرفت.

نتیجه حاصل از تحلیل رگرسیون نشان داد که بین رغبت به ازدواج با مؤلفه‌های سلامت خانواده اصلی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد و مؤلفه استقلال (از مؤلفه‌های سلامت خانواده اصلی) توانست بازخورد نسبت به ازدواج، آمادگی نسبت به ازدواج، موانع ازدواج و نمره کل رغبت به ازدواج را تبیین کند. این یافته با نتایج پژوهش‌های ویسز (۲۰۱۴)، مورارا و ترلک، (۲۰۱۲) و (سانگ لی و وها اوک، ۲۰۰۲) همسو می‌باشد.

برای تبیین این فرضیه می‌توان گفت که خانواده از عوامل اساسی در شکل‌گیری ویژگی‌های شخصیتی افراد است. فرد عواطف و حالات هیجانی خود را از خانواده به ارث می‌برد و ارزش‌ها و ویژگی‌های خانواده را در خود درونی می‌کند و شخصیت و الگوهای رفتاری خود را در رابطه با سایرین شکل می‌دهد (نعیمی، محسن زاده، پیرساقی و ملکی، ۲۰۱۵). الگوهای ارتباطی در خانواده اصلی مانند چگونگی تعامل بین اعضای خانواده، برای رسیدن به عقاید مشترک و نحوه اتخاذ تصمیمات توسط اعضای خانواده، بر چگونگی برقراری ارتباط فرزندان در روابط آینده و موقعیت‌های دیگر بیرون از خانواده اصلی تأثیر می‌گذارد (ثنائی، ۱۳۷۸). بنابراین خانواده اصلی می‌تواند اثرات مثبت و منفی بر ازدواج فرزندان داشته باشد. چنانچه در الگوی خانواده سالم، به اعضای خانواده استقلال داده می‌شود و این استقلال با تأکید بر صراحت بیان، مسئولیت، احترام به سایرین، باز بودن با دیگران و قبول جدایی و فقدان به وجود می‌آید (کریمی، ۱۳۹۰). وقتی در خانواده اصلی شرایطی وجود دارد که در آن اعضای خانواده تشویق به شرکت آزادانه در تعامل، بحث و تبادل نظر درباره گستره وسیعی از موضوعات و مشکلات بدون محدودیت زمانی

شوند، به یک جهت‌گیری سازنده برای حل مشکلات و نیز اتخاذ تصمیمات مربوط به اقدام به ازدواج دست می‌یابند. در این محیط نسبتاً آزادانه تنها فرزندان در معرض مسایل چالش‌برانگیز قرار می‌گیرند بلکه تشویق به کشف باورهای جدید و تصمیم‌گیری بدون ترس برای حل مشکلات‌شان می‌شوند. بنابراین فرزندان احساس می‌کنند مورد پذیرش خانواده هستند و در رویارویی با مشکلات و تصمیم‌گیری‌های مختلف مانند ازدواج، از توانایی بالایی برخوردار شده و در نهایت نسبت به ازدواج مناسب رغبت پیدا می‌کنند (فیتزپاتریک^۱، ۲۰۰۴). و هر چه شدت و فراوانی وقایع التهاب‌زا در خانواده اصلی و گسترده بیشتر و سطوح اضطراب وارده بالاتر باشد، بلوغ عاطفی و به تبع آن استقلال از خانواده اصلی کمتر بوده و احتمال شکست در ازدواج و تعارضات زناشویی بیشتر خواهد بود (ثنایی، ۱۳۷۸). بنابراین، این یافته بیانگر آن است که هر چه محیط خانواده اصلی برای ایجاد ارتباطات باز و گسترده، ترغیب فرزندان برای ابراز احساسات و عقاید، توجه به عقاید و شرکت دادن آن‌ها در تصمیم‌گیری‌ها مهیاتر باشد، به فرزندان برای استقلال از خانواده اصلی و تمایل به ازدواج مناسب بیشتر کمک خواهد کرد (صلاحیان، صادقی، بهرامی و شریفی، ۲۰۱۰).

همچنین نتیجه حاصل از تحلیل رگرسیون نشان داد که بین ابعاد تمایز یافتگی خود با رغبت به ازدواج رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. به بیان دقیق‌تر ابعاد تمایز یافتگی خود (جایگاه من، هم‌آمیختگی با دیگران و گریز عاطفی) توانستند بازخورد نسبت به ازدواج، نگرش نسبت به ازدواج، آمادگی به ازدواج، موانع ازدواج و نمره کل رغبت به ازدواج را تبیین کنند. این یافته با نتایج پژوهش‌های اسکورون و دندی (۲۰۰۴) و اسکورون و فریدلندر (۱۹۸۸) و جهان‌بخشی و کلانتر کوشه (۱۳۹۱) همسو می‌باشد. در تبیین این یافته می‌توان گفت مفهوم تمایز یافتگی به تعامل بین شناخت، عاطفه، استقلال (فردیت) و جمع بودن در گستره زندگی اشاره دارد و و به عبارت دیگر تمایز یافتگی یک ترکیب پیچیده از پختگی هیجانی، توانایی تفکر منطقی در موقعیت‌های هیجانی و توانایی حفظ روابط نزدیک عاطفی است (دریک، ۲۰۱۱). جایگاه من که یکی از ابعاد تمایز یافتگی خود است

۱. Fitzpatrick, M. A.

به توانایی شخص در ارائه تعریف واضحی از هویت خویش و دارا بودن عقاید و باورهای مشخص در زندگی اشاره دارد. و توانایی پیروی منطقی از باورها و عقاید فردی را در شرایطی که فرد تحت فشارهای اطرافیان است نشان می‌دهد. در حقیقت افرادی که دارای جایگاه "من" نیرومندی هستند از هویت شخصی قوی برخوردارند (این من هستم... این عقاید من است... این کاری است که می‌خواهم انجام دهم، نه آن...). یک توازنی را بین عملکرد احساسی و عقلانی‌شان دارا می‌باشد (هرزبراون، ۱۹۹۱، نقل از یوسفی، ۱۳۹۰) که این امر به آن‌ها کمک می‌کند که بر پایه رفتارهایی در قلمرو احساسی و ناخودآگاه، فکر و عمل نکنند و در مواقعی مانند تصمیم به ازدواج، کاملاً پخته عمل کنند و موقعی که زمان ازدواج رسیده است، با بررسی شرایط و مؤلفه‌های لازم برای ازدواج، نسبت به آن از خود تمایل نشان دهند. هم آمیختگی با دیگران از ابعاد دیگر تمایز یافتگی خود است که به معنای از دست دادن هویت در رابطه است (گلدنبرگ و گلدنبرگ، ۲۰۱۲). افرادی که "خود" در آن‌ها کمتر تمایز یافته است، در روابط خود با دیگران به خصوص در اقدام به ازدواج، دچار انحلال و هم آمیختگی می‌شوند. و این افراد به شدت تمایل به هم‌رنگی و همسانی با دیگران داشته و عزت نفس آن‌ها به اطرافیان بستگی دارد (میزر، ۲۰۱۱) و گریز عاطفی نیز تمایل به خروج از رابطه و عقب‌نشینی عاطفی را در شرایط پرتنش مثل ازدواج نشان می‌دهد. در شرایط پرتنش عاطفی مثل ازدواج، فرد تمایز نیافته نیاز به فرار، اجتناب یا نادیده گرفتن موقعیت دارد در حالیکه با افزایش تمایز یافتگی، فرد تجربه‌های هیجانی را به رسمیت شناخته و قادر خواهد بود با هیجانات قوی‌تر روبه‌رو شود و با آن‌ها کنار بیاید (دریک، ۲۰۱۱).

همچنین رابطه بین مؤلفه‌های تمایز یافتگی خود و مؤلفه‌های سلامت خانواده اصلی معنادار بود. این یافته‌ها با نتایج پژوهش‌های (جانسون، تورنگرن و اسمیت، ۲۰۰۱)، (مینارد، ۱۹۹۷) و (شوارتز، تیگپن و مونتگومری؛ ۲۰۰۶) همسو می‌باشد. همچنین نتیجه به دست آمده با نتیجه پژوهش هوپر و دیپوی (۲۰۱۰) در خصوص نقش واسطه تمایز یافتگی خود در رابطه با عوامل خانوادگی و سلامت آن‌ها، هم‌راستا است.

یکی از پیش‌آیندها و عوامل مؤثر در شکل‌گیری تمایز خود، خانواده است. خانواده به عنوان نخستین پایگاه شکل‌گیری شخصیت، اساسی‌ترین عامل در فرآیند تمایز‌یافتگی خود است که نحوه تعاملات و سلامت خانوادگی می‌تواند مشخص کند که چقدر «خود» در یک فرد رشد یابد (کر و بوئن، ۱۹۸۸). خانواده‌هایی که از سلامت بالایی برخوردار هستند میزان رشد «خود» در اعضای آن خانواده زیاد می‌باشد. بنابراین راه کاهش و یا جلوگیری از سرایت تعارضات خانواده اصلی و گسترده به ازدواج و خانواده جدید، متمایز شدن از خانواده اصلی است (ثنائی، ۱۳۷۸) و در نتیجه رشد کافی «خود»، تمایز‌یافتگی فرد افزایش می‌یابد و میزان موفقیت فرد در ازدواج بیشتر می‌شود.

یافته‌های این پژوهش می‌تواند کاربردهای مهمی برای مشاوران ازدواج و پیش از ازدواج و مدرسان آموزش خانواده داشته باشد. در مشاوره پیش از ازدواج اثرات مثبت و منفی احتمالی خانواده‌های اصلی طرفین به عنوان یک عامل اثرگذار مورد بررسی قرار گیرد تا طرفین ضمن آگاهی از این پیامدها آمادگی لازم برای مواجهه با مشکلات بعدی را کسب کنند. با توجه به اینکه نمونه این پژوهش فقط دانشجویان پسر بودند و همچنین نمونه‌گیری بصورت در دسترس است، بنابراین تعمیم نتایج به سایر اقشار جامعه (بالاخص دختران مجرد در شرف ازدواج) باید با احتیاط صورت گیرد. در پایان پیشنهاد می‌شود که مدل مدنظر در پژوهش با بهره‌گیری از ابزارهای مختلف و نیز برخورداری از ویژگی‌های زمینه فرهنگی و مذهبی جامعه مورد آزمون قرار گیرد و به منظور گسترش مدلی وسیع‌تر و کامل‌تر متغیرهای دیگری در رابطه با رغبت به ازدواج سنجیده شوند (از جمله می‌توان به متغیرهای شخصیتی، سبک‌های هویت، سبک‌های دلبستگی، تجارب خانواده پدری، وضعیت اقتصادی-اجتماعی اشاره کرد).

منابع

- احمدی، م. (۱۳۹۱). اثربخشی درمان هیجان‌مدار بر تعهد زناشویی و تنظیم هیجان زوجین جوان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد مشاوره خانواده، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه خوارزمی.

اسکیان، پ. (۱۳۸۴). بررسی تأثیر سایکودرام (روان‌نمایشگری) بر افزایش تمایز یافتگی فرد از خانواده اصلی در دانش‌آموزان دختر دبیرستان منطقه پنج تهران. پایان‌نامه کارشناسی ارشد مشاوره؛ دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه تربیت معلم تهران.

پیرساقی، ف (۱۳۹۱). بررسی اثربخشی آموزش خودمتمایزسازی بر جرأت‌ورزی دانشجویان دختر دانشگاه علامه طباطبایی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته مشاوره خانواده، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبایی.

بانکی‌پور فرد، ا ح. (۱۳۹۰). درآمدی بر آمار ازدواج جوانان در ایران، معرفت در دانشگاه اسلامی، دوره ۳، شماره ۱۵، صفحات ۲۶-۴۷.

ثنایی، ب؛ علاقبند، س؛ فلاحتی، ش؛ و هومن، ع. (۱۳۸۷). مقیاس‌های سنجش خانواده و ازدواج. تهران: انتشارات بعثت.

ثنائی، باقر. (۱۳۷۸). نقش خانواده اصلی در ازدواج فرزندان. تازه‌ها و پژوهش‌های مشاوره، دوره ۱، شماره ۲، صفحات ۲۱-۴۶.

جهان‌بخشی، زهرا و کلاتر کوشه، سیدمحمد. (۱۳۹۱). رابطه ابعاد طرحواره‌های ناسازگار اولیه و تمایز یافتگی با رغبت به ازدواج در دانشجویان دختر و پسر دانشگاه علامه. فصلنامه مشاوره و روان‌درمانی خانواده، دوره ۲، شماره ۲، صفحات ۲۳۴-۲۵۴.

حیدری، م؛ مظاهری، م ع؛ پوراعتماد، ح. ر. (۱۳۸۳). ساخت و هنجاریابی پرسشنامه رغبت به ازدواج. نسخه دانشجویی (پرساد). مجله روانشناسی، شماره ۳۱، صفحات ۲۵۰-۲۶۱.

خبرنامه آماری کشور. (۱۳۹۱). سه ماه اول، شماره ۳۱، سازمان ثبت احوال کشور.

سالنامه آماری. (۱۳۹۰). سازمان ثبت احوال کشور.

عارفی، م. (۱۳۹۱). ارزیابی مدل رضایت زناشویی، رساله دکترا، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات، تهران.

فرحبخش، ک. (۱۳۹۰). همبستگی بین ویژگی‌های ادراک شده خانواده اصلی و فعلی و رابطه آن با تعارض زناشویی. *فصلنامه فرهنگ مشاوره و روان‌درمانی*، دوره ۲، شماره ۶، صفحات ۳۵-۶۰.

زارعی، س. و حسینقلی، ف. (۱۳۹۳). پی‌بینی تعهد زناشویی بر پایه عواطف خودآگاه شرم و گناه (و تمایز یافتگی خود در دانشجویان متأهل). *فصلنامه مشاوره و روان‌درمانی خانواده*، دوره ۴، شماره ۱، صفحات ۱۱۳-۱۳۳.

ساداتی، س. ا.؛ مهرابی‌زاده هنرمند، م.؛ و سودانی، م. (۱۳۹۳). رابطه علی تمایز یافتگی، نورزگرایی و بخشندگی با دلزدگی زناشویی با واسطه تعارض زناشویی. *روانشناسی خانواده*، دوره ۱، شماره ۲، صفحات ۵۵-۶۸.

سلیمان نژاد، ا. (۱۳۸۹). تأثیر روان‌نمایش‌گری بر افزایش تمایز یافتگی فرد از خانواده در دانشجویان پرستاری. *مجله پزشکی ارومیه*، دوره ۲۱، شماره ۱، صفحات ۴۲-۵۲.

شکیبایی، ط. (۱۳۸۵). بررسی تأثیر آموزش خودتمایزسازی بر سلامت روان زنان پس از طلاق. *پایان‌نامه کارشناسی ارشد*، دانشگاه علامه طباطبائی.

طیبی‌نیا، م. (۱۳۹۳). میزان تمایل جوانان به ازدواج و شناسایی موانع و مشکلات آن. *فصلنامه مطالعات جامعه‌شناختی جوانان*، دوره ۵، شماره ۱۶، صفحات ۶۳-۸۶.

کرمی، ا. (۱۳۹۰). ویژگی‌های روان‌سنجی و هنجاریابی مقیاس مقیاس سطح سلامت خانواده اصلی. *پژوهش‌های مشاوره*، دوره ۱۰، شماره ۳۸، صفحات ۱۰۳-۱۱۸.

لانگ، ل.؛ لانگ، م. (۲۰۰۷). *مشاوره و درمان مسائل زن و شوهری*. ترجمه علی محمد نظری، جواد خدادادی، مسعود اسدی، کبری ناموران و حسین صاحب‌دل (۱۳۹۲). تهران: انتشارات آوای نور.

لطیفیان، م. و فخاری، ن. (۱۳۹۳). نقش میانجی‌گری تمایز یافتگی خود در رابطه با الگوهای ارتباطی خانواده و سلامت روان. *فصلنامه فرهنگی- تربیتی زنان و خانواده*، دوره ۸، شماره ۲۶، صفحات ۶۶-۸۳.

لطیفیان، م.؛ فخاری، ن.؛ و اعتماد، ج. (۱۳۹۳). بررسی ویژگی‌های روانسنجی فرم کوتاه پرسشنامه تمایز یافتگی خود در دانشجویان ایرانی. فصلنامه اندازه‌گیری تربیتی، دوره ۵، شماره ۱۵، صفحات ۳۵-۵۷.

محسن‌زاده، ف.؛ نظری، ع. م.؛ و عارفی، م. (۱۳۹۰). تجارب خانواده پدری و ادراک تعارضات خصمانه زناشویی. پژوهش‌های مشاوره، دوره ۱۰، شماره ۳۸، صفحات ۷-۲۴.

نوابی‌نژاد، شکوه. (۱۳۸۳). مشاوره و ازدواج و خانواده‌درمانی. تهران: انتشارات انجمن اولیاء و مربیان.

یوسفی، ن. (۱۳۹۰). بررسی شاخصهای روانسنجی مقیاس خانوادگی تفکیک خویشتن، فصلنامه مشاوره و روان‌درمانی خانواده، دوره ۱، شماره ۱، صفحات ۱۹-۳۸.

Bowen, M. (۱۹۷۸). *Family therapy in clinical practice*. New York: Jason Aronson.

Carey KM. (۲۰۰۵). Effects of childhood family environment on marital attitudes. *M.A. Dissertation*. Truman State University.

Chung, H. & Gale, H. (۲۰۰۶). Comparing Self-differentiation and psychological well-being between Korean and European American Students. *Contemporary Family Therapy*, ۲۸(۳), ۳۶۷-۳۸۱.

Drake, J. R. (۲۰۱۱). Differentiation of Self Inventory –Short Form: Creation & Initial Evidence of Construct Validity. *PhD Dissertation*, University of Missouri-Kansas City.

Esere, M. O., Yeyeodu, A., Oladun, C. (۲۰۱۴). Obstacles and Suggested Solutions to Effective Communication in Marriage as Expressed by Married Adults in Kogi State, Nigeria, *Journal Procedia - Social and Behavioral Sciences*, ۱۱۴: ۵۸۴ – ۵۹۲.

Fitzpatrick, M. A. (۲۰۰۴). The family communication patterns theory: Observations on its development and application. *The Journal of Family Communication*, ۴ (۳-۴): ۱۶۷-۱۷۹.

Goldenberg, H., & Goldenberg, I. (۲۰۱۲). *Family Therapy: An Overview*. United States: Brooks/cole.

Hooper, L. M. & DePuy, V. (۲۰۱۰). Community Sample Mediating and Moderating Effects of Differentiation of Self on Depression Symptomatology in a Rural Community Sample. *The Family Journal: Counseling and Therapy for Couples and Families*, ۱۸(۴), ۳۵۸-۳۶۸.

- Johnson, P. & Buboltz Jr, W. C. (۲۰۰۰). Differentiation of self and psychological reactance. *Contemporary Family Therapy: An International Journal*, ۲۲(۱), ۹۱.
- Johnson, P. Thorngren, J. M. & Smith, A. J. (۲۰۰۱). Parental Divorce and Family Functioning: Effects on Differentiation Levels of Young Adults. *The Family Journal*, ۹(۳), ۲۶۵-۲۷۲.
- Jozefik, B., & Wojciech, P. M. (۲۰۱۰). Perception of autonomy and intimacy in families of origin of patients with eating disorders with depressed patients and healthy controls. Transgenerational perspective –Part I. *Archives of Psychiatry and Psychotherapy*, ۴: ۶۹-۷۷.
- Kerr, M. E. & Bowen, M. (۱۹۸۸). *Family evaluation*. New York: Norton.
- Manap, J., Che Kassim, A., Hoesni, S., Nen, S., Idris, F., & Ghazali, F. (۲۰۱۳). The Purpose of Marriage among Single Malaysian Youth. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, ۸۲: ۱۱۲ – ۱۱۶.
- Maser, M. J. (۲۰۱۱). A Construc Validity of Differentiation of Self Measures & their Correlates. *PhD Dissertation*, Seton Hall University.
- Maynard, S. (۱۹۹۷). Growing up in an alcoholic family system: The effect on anxiety and differentiation of self. *Journal of Substance Abuse*, ۹, ۱۶۱-۱۷۰.
- Muraru, A. A., & Turluc, M. M. (۲۰۱۲). Family-of-origin, romantic attachment, and marital adjustment: a path analysis model. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, ۳۳: ۹۰-۹۴.
- Nazare, B., Fonseca, A., Gameiro, S., & Canavarro, M. C. (۲۰۱۱). Amniocentesis due to advanced maternal age: The role of marital intimacy in couples' decision-making process. *Contemporary Family Therapy*, ۳۳: ۱۲۸-۱۴۲.
- Naiemi Gh, Mohsenzadeh F, Pirsaghi F, Maleki T. (۲۰۱۵). Role of personality characteristics and family of origin in anticipation of forgiveness. *Journal of Research & Health ; Early View*.
- Peleg-popko, Ora. (۲۰۰۴). Differentiation and test anxiety in Adolescents, university of Haifa. *Journal of Adolescents*, ۲۷, ۶۴۹.
- Salahiyan, A., Sadeghi, M., Bahrami, F., & Sharif, M. (۲۰۱۰). Relationship between emotional intelligence and forgiveness of marital conflict. *Psychological Studies*, ۶ (۲): ۱۱۵-۱۳۴.
- Schwartz, J. P. Thigpen, S. E. Montgomery, J. K. (۲۰۰۶). Examination of emotional processing parenting styles and differentiation of self. *The Family Journal*, ۱۴, ۴۱-۴۸.
- Seung, L. H., & Wha, O. S. (۲۰۰۲). Family of Origin Influences on Anxiety, Open Communication, and Relationship Satisfaction. *Journal of Korean Home Economics Association English Edition*, ۳(۱): ۱۱۱-۱۲۶.
- Skowron E. A. & Dendy, A. K. (۲۰۰۴). Differentiation of self and attachment in adulthood. *Journal of Contemporary family therapy*, ۲۶(۳), ۳۳۷-۳۵۷.

- Skowron, E. A. Wester, S. R. & Azen, R. (۲۰۰۴). Differentiation of self mediates college stress and adjustment. *Journal of Counseling & Development*, ۸۲(۱), ۶۹-۷۸.
- Skowron, E., & Friedlander, M. (۱۹۹۸). The differentiation of self inventory: Development and initial validation. *Journal of Counseling Psychology*, ۲۸, ۲۳۵-۲۴۶.
- Skowron, E.A. (۲۰۰۰). The role of differentiation of self in marital adjustment. *Journal of Counseling Psychology*, ۴۷, ۲۲۹-۲۳۷.
- Weiss, J. M. (۲۰۱۴). Marital Preparation, Experiences, and Personal Qualities in a Qualitative Study of Individuals in Great Marriages. *M.A Dissertation*. Utah State University. ۷۲.
- Williamson, I. Sandage, S. J. & Lee, R. M. (۲۰۰۷). How social connectedness affects guilt and shame: Mediation by hope and differentiation of self. *Personality & Individual Differences*, ۴۳(۸), ۲۱۵۹-۲۱۷۰.
- Zaidi, A. U., & Shuraydi, M. S. (۲۰۰۲). Perceptions of arranged marriages by young Pakistani Muslim women living in a western society. *Journal of Comparative Family Studies*, ۳۳(۴), ۴۹۵-۵۱۴.
- Zolfaghari, M., Fatehizadeh, M., Abedi, M. (۲۰۰۸). Determine the relationship between early maladaptive schemas with dimensions of marital intimacy in Esfahan City Couples, *family studies*, ۴(۱۶): ۲۴۷-۲۶۱.